

Teresa Obolevitch

Problem relacji pomiędzy nauką i wiarą w OBI

Zagadnienia Filozoficzne w Nauce nr 50 [Numer rocznicowy], 75-84

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Teresa OBOLEVITCH

Wydział Filozoficzny, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych

PROBLEM RELACJI MIĘDZY NAUKĄ A RELIGIĄ W OBI

Problem *nauka – wiara* zajmuje w pracach Ośrodka Badań Interdyscyplinarnych jedno z ważniejszych miejsc. Dotyczy on bowiem nie tylko ukazania związków pomiędzy różnymi dyscyplinami naukowymi, ale relacji między nauką (*science*) jako taką (oraz poszczególnymi dziedzinami nauki, takimi jak fizyka, kosmologia, matematyka, biologia, kognitywistyka i in.) a sferą religijną (w tym dyskursem teologicznym). Oceniając działalność OBI za dwie ostatnie dekady, należy z całą pewnością stwierdzić, że była ona bogata w rozmaite inicjatywy: wydawnicze, konferencyjne, dydaktyczne, popularyzatorskie. Sama lista opublikowanych artykułów i książek, zorganizowanych sympozjów naukowych, odczytów itp. byłaby bardzo długa, a ich chociażby bardzo pobieżne omówienie zajęłoby pewnie cały zeszyt „Zagadnień...”. Zainteresowany Czytelnik z łatwością znajdzie na stronach internetowych Ośrodka Badań Interdyscyplinarnych¹ oraz Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych² wykaz pozycji drukowanych na tytułowy temat, jak też przeprowadzonych imprez naukowych. W niniejszym tekście, będącym próbą syntetycznego ujęcia prac OBI, wskażę jedynie na kilka perspektyw, w których podejmowano studia nad problemem *nauka – wiara* w latach 1999-2012, a więc od poprzedniego ju-

¹<http://www.obi.opoka.org.pl/>.

²<http://copernicuscenter.edu.pl/>.

bileuszowego, XXV numeru „Zagadnień Filozoficznych w Nauce”, aż do chwili obecnej.

(1) Przede wszystkim, badania problemu relacji *nauka – wiara* prowadzono w aspekcie metodologicznym. Na szczególną uwagę zasługuje propozycja stworzenia przez Michała Hellera „teologii nauki” – dyscypliny rozważającej pytania powstające na obrzeżach nauki (oraz sam jej fenomen) z teologicznego punktu widzenia. Refleksje na ten temat zawarte są m.in. w ostatnio wydanych książkach laureata Nagrody Templetona: *Sens życia i sens Wszechświata*³, *Creative Tension*⁴, *Teologia i Wszechświat*⁵, *A Comprehensible Universe. The Interplay of Science and Theology* (we współautorstwie z G. Coyne’em)⁶, *Ostateczne wyjaśnienie Wszechświata*⁷ czy *Filozofia przypadku. Kosmiczna fuga z preludium i codą*⁸. Teologia nauki wydaje się jednym z najbardziej perspektywicznych i obiecujących kierunków badania relacji między nauką a wiarą. Zaproponowany przez M. Hellera projekt doczekał się nawet osobnego opracowania⁹.

³M. Heller, *Sens życia i sens Wszechświata. Studia z teologii współczesnej*, Tarnów: Biblos 2002. Niemieckie wydanie: *Der Sinn des Lebens und der Sinn des Universums – Moderne theologische Studien*, tłum. S. Sellmer, Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag 2006; angielskie wydanie: *The Sense of Life and the Sense of the Universe. Studies in Contemporary Theology*, tłum. A. Shaw, K. Czerska Shaw, Kraków: Copernicus Center Press 2010. Zob. także włoski przekład pracy M. Hellera *Nowa fizyka i nowa teologia* (1992): *Nuova fisica e nuova teologia*, tłum. T. Sierotowicz, C. Balsamo, Milano: San Paolo 2009.

⁴M. Heller, *Creative Tension*, Philadelphia – London: Templeton Foundation Press 2003 (rosyjskie wydanie: M. Хеллер, Творческий конфликт: О проблемах взаимодействия научного и религиозного мировоззрения, пер. Т. Прохоровой, под ред. С. Фоломешкиной, Москва: Издательство ББИ 2005).

⁵M. Heller, *Teologia i Wszechświat*, Tarnów: Biblos 2009.

⁶G. Coyne, M. Heller, *A Comprehensible Universe. The Interplay of Science and Theology*, New York: Springer 2008.

⁷M. Heller, *Ostateczne wyjaśnienie Wszechświata*, Kraków: Universitas 2008.

⁸M. Heller, *Filozofia przypadku. Kosmiczna fuga z preludium i codą*, Kraków: Copernicus Center Press 2011.

⁹W. M. Macek, *Teologia nauki według księdza Michała Hellera*, Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2010. Zob. recenzję książki: T. Pabjan, *Czy możliwa jest synteza nauki i teologii?*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLVIII (2011), s. 175-178.

Należy wspomnieć również o publikacji pt. *Refleksje na rozdrożu. Wybór tekstów z pogranicza wiedzy i wiary*¹⁰, zawierającej prace (niektóre wcześniej drukowane) zagranicznych i polskich autorów, poruszających tak fundamentalne zagadnienia, jak np. typy relacji między nauką a teologią (Ian G. Barbour), wartości w nauce (Ernan McMullin), granice wiedzy naukowej (Evandro Agazzi), stosunek kultury katolickiej do nauki (Georges Lemaître) czy kwestię naukowego obrazu świata i jego implikacje do uprawiania teologii (Michał Heller). W antologii znalazł się również poprawiony przekład słynnego Listu Jana Pawła II do Ojca George'a Coyne'a.

W 2003 r. redaktor wspomnianej książki, ks. prof. Stanisław Wszółek, opublikował pracę zatytułowaną *Racjonalność wiary*¹¹, w której rozważył nie tylko tradycyjne metodologiczne zagadnienia (np. przedstawiając typologię relacji *teologia – nauka* czy ukazując – m.in. za M. Hellerem – źródła konfliktów między nimi), ale ponadto zaproponował nowe ujęcie tytułowego problemu, argumentując, że wiara jako taka – czymkolwiek jest więcej – jest również użyciem rozumu¹². Książka spotkała się z żywym zainteresowaniem czytelników; w 2006 r. ukazał się nawet numer specjalny czasopisma „*Semina Scientiarum*” wydawanego przez seminarium Naukowe z Filozofii Przyrody ówczesnej PAT pt. *Spór o racjonalność wiary*, zawierający teksty studentów i doktorantów krakowskiej uczelni dotyczące monografii S. Wszółki (a ponadto polemizujące z wydaną w tymże czasie książką J. Woleńskiego *Granice niewiary*); w tymże roku na łamach „Zagadnień” odbyła się dyskusja między Mieszkiem Tałasiewiczem z Uniwersytetu Warszawskiego i autorem książki, Stanisławem Wszółkiem¹³.

¹⁰S. Wszółek (red.), *Refleksje na rozdrożu. Wybór tekstów z pogranicza wiedzy i wiary*, Tarnów: Biblos 2000.

¹¹S. Wszółek, *Racjonalność wiary*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT 2003. Książka została przetłumaczona na język rosyjski (С. Вшолек, Рациональность веры, пер. Т. Оболевич, Москва: Издательство ББИ 2005).

¹²Zob. S. Wszółek, *Racjonalność wiary*, s. 11, 81, 91, 153, 195.

¹³M. Tałasiewicz, *Dwie uwagi o racjonalności wiary*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXXIX (2006), s. 115-122; S. Wszółek, *Odpowiedź na dwie uwagi o racjonalności wiary*, tamże, s. 123-131.

Metodologicznym aspektem zagadnienia poświęcony był również wydrukowany w „Zagadnieniach” artykuł Justyny Herdy pt. *S. J. Goulda koncepcja rozłącznych magisteriów nauki i wiary*¹⁴ (wcześniej temat ten był pokrótce omawiany przez S. Wszółka w wymienionych publikacjach).

Należy wspomnieć także o konferencji „Czy teologia potrzebuje nauk przyrodniczych”, którą zorganizowało OBI wraz z tarnowskim wydawnictwem „Biblos” w dniach 9-10 czerwca 2006 r. w Gródku nad Dunajcem¹⁵.

(2) Tytułowy problem był dyskutowany w OBI także z perspektywy historycznej. W roku akademickim 2000/2001 Ośrodek Badań Interdyscyplinarnych prowadził Międzyuniwersytecki Program Nauka-Wiara (sponsorowany przez Center for Theology and the Natural Sciences w Berkeley i Fundację Templetona). Podczas wykładów, seminariów i warsztatów polscy i zagraniczni uczeni (m.in. prof. Dominique Lambert oraz prof. J. Barrow) prezentowali wybrane przykłady dotyczące historii relacji *nauka – wiara* (I semestr), jak też poruszali bardziej szczegółowe problemy oddziaływań pomiędzy naukami przyrodniczymi a teologią (II semestr). Niektóre teksty ogłoszono drukiem w „Zagadnieniach Filozoficznych w Nauce”¹⁶.

W omawianym tu kontekście należy wymienić publikację *Nauki przyrodnicze a teologia: konflikt i współistnienie*¹⁷, w czternastu rozdziałach której przedstawiono rozmaite modele stosunków między wiarą a nauką począwszy od starożytnej Grecji, poprzez okres patry-

W periodyku OBI został opublikowany także inny tekst M. Tałasiewicza, powstały na kanwie lektury pracy B. Russella *Religia i nauka* (M. Tałasiewicz, *Nauka i teologia: konflikt wyobrażeń*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLIV (2009), s. 166-146).

¹⁴J. Herda, *S. J. Goulda koncepcja rozłącznych magisteriów nauki i wiary*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLI (2007), s. 46-55.

¹⁵Zob. sprawozdanie: P. Polak, *Nauka i teologia w Gródku nad Dunajcem*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XL (2007), s. 117-126.

¹⁶Np. Guy Consolmagno, *When Physics meets philosophy: Reflection on the role of World-Views in Science and Religion*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXVIII/XXIX (2001), s. 47-57.

¹⁷M. Heller, Z. Liana, J. Mączka, W. Skoczny (red.), *Nauki przyrodnicze a teologia: konflikt i współistnienie*, Tarnów: Biblos 2001.

styki, średniowiecza i odrodzenia i skończywszy na czasach nowożytnych (epoka Kopernika i Galileusza).

Słynna „sprawa Galileusza” była przedmiotem wnikliwej analizy podjętej przede wszystkim przez Tadeusza Sierotowicza. Oprócz licznych publikacji na ten temat¹⁸ T. Sierotowicz przetłumaczył pisma Kopernika i Galileusza¹⁹, jak też fundamentalną monografię A. Fantoli pt. *Galileusz po stronie Kopernika i po stronie Kościoła*²⁰.

Ponadto Tadeusz Sierotowicz referował wyniki watykańskich konferencji poświęconych Bożemu działaniu w perspektywie nauki²¹, a także przełożył ważniejsze teksty wygłoszonych na nich odczytów, które weszły do dwutomowej antologii *Stwórca – Wszechświat – człowiek* (z przedmowami G. V. Coyne’a, M. Hellera i samego T. Sierotowicza)²².

¹⁸T. Sierotowicz, *Galileuszowskie perspektywy. Refleksje na marginesie konferencji EuroSymposium 2001*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXXIII (2003), s. 137-149; tenże, *Galileo Galilei – List do Castellego. Tekst i znaczenie listu*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXXV (2004), s. 103-153; tenże, *Jan Paweł II i sprawa Galileusza – „rehabilitacja” Galileusza?*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLV (2009) s. 97-123. Pomijam tu prace autora poruszające bardziej szczegółowe zagadnienia metodologiczne czy fizyczne.

O „sprawie Galileusza” pisał również ks. Włodzimierz Skoczny, *Dramaty „bystrzejszego od rysiów” – Galileusz a Kościół*, w: R. Janusz, B. Lisiak, J. Poznański (red.), *Nauka – Wiara – Katecheza. Jak mówić o relacjach nauka – wiara w katechezie?*, Kraków: WSFP „Ignatianum” – WAM 2002, s. 52-62.

¹⁹Galileusz, *Fragmety kopernikańskie*, Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego 2005; tenże, *Listy kopernikańskie*, tłum. T. Sierotowicz, A. Adamski, Tarnów: Biblos 2006.

²⁰A. Fantoli, *Galileusz po stronie Kopernika i po stronie Kościoła*, tłum. T. Sierotowicz, Tarnów: Biblos 2001. Zob. także G. V. Coyne, „Galileo: for Copernicanism and for the Church”, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXXII (2003), s. 5-12 (przedmowa do polskiego wydania); T. Sierotowicz, *Galileusz A. Fantolego – refleksje tłumacza*, tamże s. 13-25; M. Kokowski, *Blaski i (pół)cienie Galileusza Annibale Fantolego*, tamże, s. 26-44.

²¹T. Sierotowicz, *Nauka a wiara – przestrzeń dialogu. Postscriptum*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXXI (2002), s. 3-44.

²²M. Heller, T. Sierotowicz (wybór tekstów), *Bóg – Wszechświat – człowiek. Wybór teksów wygłoszonych podczas cyklu konferencji Boże działanie w perspektywie nauki zorganizowanego przez Watykańskie Obserwatorium Astronomiczne (Specola Vaticana) oraz Center for Theology and the Natural Sciences (CTNS; Berkeley, California): 1998-2001*, t. 1-2, tłum. T. Sierotowicz, Tarnów: Biblos 2006.

Z innych publikacji poświęconych problemowi *nauka – wiara* w twórczości poszczególnych autorów można wymienić m.in. teksty ks. Wojciecha Grygiela²³, ks. Tadeusza Pabjana²⁴, ks. Roberta Janusza²⁵ i ks. Włodzimierza Skocznego²⁶.

W ostatnich latach pojawiły się studia poświęcone kwestii *nauka – wiara* w kulturze rosyjskiej. Dotyczyły one przekładu i interpretacji pism wybitnych filozofów rosyjskich (Włodzimierza Sołowjowa, Siemiona Franka, Mikołaja Łoskiego²⁷), bezpośrednio lub bardziej luźno

²³W. Grygiel, *Przekroczyć nieoznaczoność: relacje nauka – wiara w myśli Wernera Heisenberga*, „Analecta Cracoviensia” 12 (2008), s. 23-45.

²⁴T. Pabjan, *Czy nauka dowodzi istnienia Boga? Naukowa apologetyka Piusa XII*, „Studia Philosophiae Christianae” 45/2 (2009), s. 277-294; tenże, *Teologia naturalna Sir Edmunda Tylora Whittakera*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLII (2008), s. 78-111 (przedruk w: B. Brożek, J. Mączka (red.), *Czy nauka zastąpi religię?*, Kraków: Copernicus Center Press 2011, s. 135-162).

²⁵R. Janusz, *Wilhelma Ostwalda poglądy na naukę i religię*, w: B. Brożek, J. Mączka (red.), *Czy nauka zastąpi religię?*, s.163-176 (przedruk w: Z. Liana (red.), *Prace Komisji Polskiej Akademii Umiejętności „Fides et Ratio”*, t. II, Kraków: Wydawnictwo PAU 2011, s.111-122).

²⁶W. Skoczny, *Bł. Mikołaj Steno – na ścieżkach dialogu nauki i teologii*, w: J. Bremer, R. Janusz (red.), *Philosophia rationis magistra vitae*, Kraków: Wydawnictwo WAM 2005, s. 356-363.

²⁷Tłumaczenia: W. S. Sołowjow, *Metafizyka a nauka pozytywna*, tłum. T. Obolevitch, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXX (2002), s. 119-128 (przedruk w: T. Obolevitch, *Nauka w poszukiwaniu metafizyki. Aspekty poznania naukowego w teorii wiedzy integralnej Włodzimierza Sołowjowa*, Tarnów – Kraków: Biblos/OBI 2003, s. 107-115); S. L. Frank, *Dowód ontologiczny i inne pisma o wiedzy i wierze*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe PAT 2007.

Opracowania (autorstwa T. Obolevitch): *W. Sołowjowa głos w obronie metafizyki*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXX (2002), s. 112-118; *Problematyczny konkordyzm. Wiara i wiedza w myśli Włodzimierza S. Sołowjowa i Siemiona L. Franka*, Tarnów – Kraków: Biblos/OBI 2006; *Fizyka i metafizyka w ujęciu Mikołaja Łoskiego*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXXVIII (2006), s. 35-46; *Nauka, filozofia i teologia w Rosji nowożytnej*, „Filozofia Nauki” 4 (2007), s. 71-78; *Między nauką a metafizyką: filozofia rosyjskiego kosmizmu*, „Semina Scientiarum” 6 (2007), s. 45-58; *Teologia negatywna a nauka w ujęciu Siemiona Franka*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLII (2008), s. 68-77 (angielska wersja: *Negative theology and science in the thought of Semyon Frank*, „Studies in East European Thought”, vol. 62, 1 (2010), s. 93-99); *Аспекты „умудренного неведения” в философии Семена Франка*, w: В. Порус (ред.), *Идейное наследие С. Л. Франка в контексте современной европейской культуры*, Москва: БВИ 2009, s. 29-36.

związanych z tym tematem, jak też analizy recepcji teorii ewolucji w rosyjskim Kościele prawosławnym²⁸.

(3) W OBI prowadzono również badania dotyczące stosunku konkretnych teorii matematyczno-przyrodniczych do teologii. Można je nazwać studiami przypadku. Należy podkreślić przede wszystkim zasługi nieodżałowanego abpa Józefa Życińskiego dotyczące rozważenia rozmaitych aspektów ewolucjonizmu w jej relacji do wiary, a w szczególności uzasadnienia braku sprzeczności między teorią ewolucji a prawdami religii chrześcijańskiej²⁹.

W omawianym okresie działalności OBI temat ewolucjonizmu podejmowali także Włodzimierz Skoczny³⁰ oraz Paweł Polak, który badał recepcję teorii ewolucji w polskim środowisku teologicznym³¹.

²⁸T. Obolevitch, *O recepcji teorii ewolucji w filozofii rosyjskiej* (W. Sotowjow, M. Łoski), „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXXIII (2003), s. 112-124; też, *Rosyjski Kościół prawosławny a nauka. XX-wieczne debaty wokół teorii ewolucji*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLI (2007), s. 91-124 (przedruk wersji poprawionej: *Rosyjski Kościół prawosławny a nauka. Dwudziestowieczne debaty wokół teorii ewolucji*, w: Z. Liana (red.), *Prace Komisji „Fides et ratio”*, t. I, Kraków: Wydawnictwo PAU 2009, s. 99-122); też, Мотив эволюции в творчестве В. С. Соловьёва, „Соловьёвские исследования” 4 (24) 2009, s. 112-122; też, *Recepcja teorii ewolucji w Rosji*, w: J. Mączka (red.), *Wiara i nauka. Materiały z sesji naukowej i dyskusji panelowej*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2010, s. 91-105.

²⁹Zob. np. J. Życiński, *Epistemologiczne aspekty fundamentalistycznej interpretacji ewolucjonizmu*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXX (2002), s. 3-17; tenże, *Bóg i ewolucja. Podstawowe pytania ewolucjonizmu chrześcijańskiego*, Lublin: TN KUL 2002 (wydanie angielskie: *God and Evolution. Fundamental Questions of Christian Evolutionism*, tłum. K. W. Kemp, Z. Maślanka, Washington, D.C.: The Catholic University of America Press 2006); tenże, *Wszechświat emergentny. Bóg w ewolucji przyrody*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2009; tenże, *Bóg i stworzenie. Zarys teorii ewolucji*, Lublin: Gaudium 2011. Zob. więcej w: *Publikacje ks. prof. Józefa Życińskiego z lat 1999-2011*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLVIII (2011), s. 23-32.

³⁰W. Skoczny, *Między kreacjonizmem a ewolucjonizmem*, „Sosnowieckie Studia Teologiczne” 5 (2001), s. 245-256.

³¹P. Polak, *Spór wokół teorii ewolucji przed stu laty*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLI (2007), s. 56-90; tenże, *Neotomistyczna recepcja teorii ewolucji w Polsce w latach 1900-1939 w kontekście relacji nauka-wiara*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XLIII 2008, s.44-88 (przedruk w: Z. Liana (red.), *Prace Komisji „Fides et ratio”*, t. I, s. 63-98); tenże, *Dlaczego polscy neotomiści interesowali się teorią ewolucji w latach 1900-1939*, „Kwartalnik Filozoficzny”, t. XXXVIII (2010), z. 2, s. 63-82; tenże, *Odniesienia światopoglądowe neoscholastycznej recepcji ewolucjoni-*

Ks. Zbigniew Wołak i Bartosz Brożek natomiast zajmowali się problemem *nauka – wiara* z punktu widzenia logiki³², wykazując m.in., że między twierdzeniami naukowymi i teologicznymi nie ma sprzeczności logicznej. B. Brożek ponadto dokonał analizy logicznej osławionej średniowiecznej teorii podwójnej prawdy³³.

(4) Także poszczególne dyscypliny filozoficzne, takie jak filozofia przyrody, filozofia nauki, filozofia logiki, wstęp do filozofii, historia filozofii, metafizyka i in. były uprawiane przez członków krakowskiego ośrodka z uwzględnieniem tej perspektywy, jaką wyznacza zagadnienie relacji między nauką a wiarą. I tak, w rozdziale „Poznanie religijne” podręcznika *Wprowadzenie do filozofii religii* S. Wszółka znalazły się paragrafy „Nauka i teologia” oraz „Racjonalność wiary”, a także – w ramach „Uzupełnienia” – omówienie tematu „«Stworzenie świata» a współczesna kosmologia”³⁴.

Nie zapomniano także o intelektualnej formacji katechetów, bezpośrednio przekazujących dzieciom i młodzieży treści religijne. Od tego bowiem, czy będą to czynić wsłuchując się w aktualny głos nauki, zależy powodzenie nie tylko nauczania religii w szkole, ale także kształtowanie się właściwego światopoglądu i integralny rozwój młodego pokolenia. W tym właśnie celu zorganizowano konferencję naukową pt. „Nauka – Wiara – Katecheza. Jak mówić o relacjach nauka –

zmu w latach 1900-1914 na przykładzie poglądów F. Gabryla i F. Hortyńskiego, w: S. Janeczek, R. Charzyński, M. Maciołek (red.), *Światopoglądowe odniesienia filozofii polskiej*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2011, s. 291-302.

³²Zob. np. B. Brożek, *Sprzeczność logiczna a konflikt nauki i wiary*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXVIII/XXIX (2001), s. 58-70; Z. Wołak, *Dokładność i poprawność logiczna w nauce i teologii*, w: S. Wszółek, R. Janusz (red.), *Wyzwania racjonalności. Księdzu Michałowi Hellerowi – współpracownicy i uczniowie*, Kraków: Wydawnictwo WAM/OBI 2006, s. 284-300.

³³B. Brożek, *Zasada podwójnej prawdy*, w: S. Wszółek, R. Janusz (red.), *Wyzwania racjonalności. Księdzu Michałowi Hellerowi – współpracownicy i uczniowie*, s. 450-471; tenże, *The Double Truth Controversy. An Analytical Essay*, Kraków: Copernicus Center Press 2010.

³⁴S. Wszółek, *Wprowadzenie do filozofii religii*, Kraków: Wydawnictwo WAM 2004, s. 177-184, 194-205, 207-212.

wiara w katechezie?”, która miała miejsce w dniach 25-27 lutego 2002 r. w Wyższej Szkole Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”³⁵.

Kamieniem milowym w działalności OBI stało się założenie przez ks. prof. Michała Hellera Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych. Już następnego dnia po uroczystej inauguracji (3-4 października 2008 roku) w auli Collegium Maius odbyła się konferencja naukowa „Czy nauka zastąpi religię?” (zorganizowana przez CKBI, WF PAT oraz Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej UJ) dla uczczenia przyznania nagrody Templetona ks. prof. Michałowi Hellerowi³⁶. Członkowie Centrum Kopernika wzięli również aktywny udział w krakowskich IV Dniach Jana Pawła II, wygłaszając odczyty podczas okolicznościowej konferencji naukowej pt. „Wiara i nauka” (4 listopada 2009 r., Collegium Maius UJ)³⁷. Natomiast w dniach 9-10 grudnia 2011 r. w Krakowie odbyło się międzynarodowe seminarium „Language – Logic – Theology”, poświęcone analizie języka i logice dyskursu teologicznego. Wśród zaproszonych gości z zagranicznych uczelni byli m.in. Dominique Lambert, Kim Solin, Roland Cazalis, Pavel Materna i Marie Duží.

Po powstaniu Centrum Kopernika Badań Interdyscyplinarnych, trzon którego stanowi OBI, studia nad tytułowym problemem prowadzone są m.in. przez członków grupy badawczej „Nauka i religia” pod kierunkiem ks. Zbigniewa Liany. Wyniki badań przedstawiane są na comiesięcznych spotkaniach Komisji „Fides et ratio” działającej przy Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Działalność dy-

³⁵Materiały konferencji znajdują się w tomie: R. Janusz, B. Lisiak, J. Poznański (red.), *Nauka – Wiara – Katecheza. Jak mówić o relacjach nauka – wiara w katechezie?*, Kraków: WSFP „Ignatianum” – WAM 2002. Zob. także M. Piesko, „Nauka – Wiara – Katecheza”, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” XXX (2002), s. 145-148.

³⁶Materiały konferencji zawarte są w publikacji: B. Brożek, J. Mączka (red.), *Czy nauka zastąpi religię?*, Kraków: Copernicus Center Press 2011. Zob. także A. Koleżyński, *Sprawozdanie z konferencji naukowej „Czy nauka zastąpi religię?”*, „Semina Scientiarum” 7 (2008), s. 109-115.

³⁷Zob. J. Mączka (red.), *Wiara i nauka. Materiały z sesji naukowej i dyskusji panelowej*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2010.

daktyczna (w ramach Copernicus College) została poszerzona na inne uczelnie, takie jak Wyższa Szkoła Europejska im. ks. J. Tischnera w Krakowie i Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie. W roku akademickim 2010/2011 został wygłoszony transmitowany przez Internet cykl wykładów pt. „Nauka a religia” (odbyły się również dwie dyskusje panelowe: 15 grudnia 2010 r. na temat „Rozum a wiara – konflikt czy współistnienie”, w której uczestniczyli Michał Heller, Zbigniew Liana, Włodzimierz Skoczny i Teresa Obolevitch, natomiast 5 maja 2011 r. pt. „Nauka i religia – przestrzeń dialogu” z udziałem Wojciecha Grygiela, Zbigniewa Liany, Włodzimierza Skoczego i Teresy Obolevitch.

Na koniec należy wspomnieć, że prace badawcze OBI w zakresie relacji *nauka – wiara* stały się przedmiotem osobnego studium autorstwa ks. Filipa Krauzego³⁸.

Niniejsze krótkie opracowanie nie pretenduje do kompletnego, wyczerpującego przedstawienia problemu *nauka – wiara* rozważanego w OBI. Zasygnalizowano zaledwie wybrane, ważniejsze inicjatywy, które – jak ufamy – będą kontynuowane w kolejnych latach działalności krakowskiego ośrodka.

SUMMARY

THE PROBLEM OF THE SCIENCE-FAITH RELATIONSHIPS IN OBI

The main object of this paper is to present the investigations that have been made during recent years in OBI on the problems of the science-faith relationships. The methodology of this investigation is described, and some of the most important results mentioned.

³⁸F. Krauze, *Jedna Prawda, Dwie Księgi. Nauki przyrodnicze a teologia w Ośrodku Badań Interdyscyplinarnych Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie*, red. R. Janusz, Kraków: Wydawnictwo WAM/OBI 2008.